

Det kongelige Fiskeri og Kystdepartement
Postboks 8118 Dep
0032 Oslo

Att.: Reidar Mogstad
Reidar.mogstad@fkf.dep.no

HØRINGSUTTALELSE: Utsettelse av ikrafttredelsesdato for CO₂ – bedøvelse

I det vi viser til deres brev av 23. oktober 2009, ønsker vi å anføre følgende.

Stranda Prolog tar forskriftsendringen ad notam ønsker ikke å gi noen uttalelse vedrørende selve utsettelsen. Vi ønsker derimot å komme med en uttalelse i forhold til veien videre, i henhold til tredje avsnitt i høringsbrevet. I det nedenforstående har vi forsøkt å redegjøre for vårt nåværende ståsted, og begrunne våre anbefalinger i forhold til videre arbeid.

HISTORIKK

Stranda Prolog har røtter tilbake til 1946, og ligger på Averøya på Nordmøre. Bedriften er, historisk sett, den største leverandøren for utstyr til levendekjøling av laks. I forbindelse med forarbeidet til slakteriforskriften av 2006 nr. 1250, spilte vi inn det vi mente var relevante innspill, med hensyn til levende kjøling av laks. Vi ble kjent med prosessen rundt forskriftsarbeidet i 2002. I løpet av prosessen ble endelig utforming av forskriften, at bedøvelse skal være momentan, men at levende kjøling kan brukes for sedering av fisken i forkant av bedøvelsen.

I 2003 startet vi et samarbeid med Australske Seafood Innovations. De hadde utstyr for slagbedøvelse av laks, men etter vår oppfatning var ikke dette utstyret modent for de norske industrielle forholdene. Vår opprinnelige tanke var å kunne fortsette å levere anlegg for levende kjøling, supplert med etterfølgende utstyr for slagbedøvelse og bløgging.

Vi startet derfor på et utviklings-samarbeid, for å nå målet. Det ble imidlertid fort klart at Seafood Innovations sin teknologi på adferdsbasert mating av slakteriet var veldig lovende. (Adferdsbasert vil i denne sammenheng si at fisken selv svømmer inn i slaktemaskinen.) Det tok derfor ikke så lang tid før vi konkluderte med at vi burde satse på dette og heller tone ned levendekjøling som produkt fra vår side.

Fram til opprinnelig forbudsdato for CO₂, hadde vi anlegget ferdig utviklet og var klar til leveranser. Likeledes hadde vi rekruttert og lært opp nøkkelpersonell for å lansere og gi support. Vi la også ned betydelig innsats i å lage opplæringsmateriell for opplæring av operatører i slakteriene.

Så kom det utsettelse av fristen. Etterspørselen sank betydelig, og vi måtte si opp en del folk og omskolere andre. Noe av den kunnskapen vi hadde opparbeidet gikk tapt.

STATUS

Seafood Innovations, som er produsent av SI-5 slakterigger, har levert ca 20 adferdsbaserte anlegg slakterigger til slakterier utenfor Norge. De har også levert flere tusen bedøvelsesmaskiner basert på slagbedøvelse.

Noen kunder var så interesserte i teknologien at de også gjennomførte investeringer i dette ganske tidlig etter at fristen hadde blitt forlenget første gang. Vi har nå også rekruttert folk på nytt. Sammen med kundene har vi forbedret utstyret noe i prosessen videre. Det er nå levert adferdsbasert slakteprosess til følgende anlegg i Norge:

- Bolaks
- Marine Harvest Norway (avd. Herøy i Nordland)
- M/S "Tauranga" (prosessfartøy som slakter på farmene for Marine Harvest region syd)
- Lerøy Aurora

Hver dag slaktes det mange hundre tonn fisk gjennom disse systemene. Det er industrielle installasjoner vi snakker om. Anleggene er noe ulike, da behovene er ulike hos kundene. Kjernekomponentene er imidlertid like. I forhold til en tradisjonell bedøvelse med CO₂, har alle anleggene tre ting til felles:

- Dyrevelferden er i en helt annen og mye bedre klasse
- Kjøttkvaliteten er i en helt annen og mye bedre klasse
- Dersom man prøver å maksimere kjøttkvaliteten, får man også den beste dyrevelferden

Vi mener at utstyret vi markedsfører til bedøvelse og bløgging av fisk ikke bare oppfyller den nye slakteriforskriften. Det er også i henhold til det vi oppfatter som intensjonen bak forskriften. Vi er imidlertid opptatt av at den foreslåtte prosessen framover skal framføre bevis for dette til Fiskeri og kystdepartementet på kortest mulig tid, og lavest mulig kost for oss. Vi har hatt meget store kostnader med FoU og opp- og nedbemanning i takt med nye frister.

ANMODNING OM POLITISK KLARGJØRING AV GRENSEBETINGELSER

Det finnes mange alternative metoder for å bedøve fisk. Metodene har svært ulik modenhet. Skal man vente med å bevise de mest modne metodene, til man har for eksempel fire ulike å velge i? Vi mener det er tilstrekkelig at det finnes 1 – en – metode som har følgende karakteristik i forhold til bruk av CO2:

- Metoden viser entydig en betydelig forbedring i dyrevelferd
- Metoden gir ingen forringelse av fiskekjøttet
- Metoden er industriell og greit implementerbar

Det finnes mange måter å analysere en slaktemetode på. Uansett hvilken metode som benyttes, så mener vi analysen må gjøres i forhold til en eller flere referanseslaktemetoder. Vi foreslår at det etableres vitenskaplig faktum for dyrevelferd og kjøttkvalitet i to eksisterende metoder.

- Tradisjonell CO2-bedøvelse
- Levendekjøling med CO2 i lave konsentrasjoner

FORRIGE VITENSKAPLIGE RAPPORT VAR ET BLINDSPOR

Vi mener videre at rapporten som forrige ekspertgruppe utarbeidet, kan parkeres i den stand den er. Denne rapporten har ikke den kvalitet som må til for å gi et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag. Den har heller ikke et rammeverk som er tilstrekkelig. Årsakene til dette mener vi blant annet er følgende:

- Denne ekspertgruppen fikk etter vår mening alt for lite midler til disposisjon for å gjøre en skikkelig jobb. Den var også for smalt sammensatt.
- Leverandørene ble heller ikke involvert i gruppens arbeid i særlig grad.
- Resultatet ble at gruppens rapport inneholdt for lite fakta, hadde ikke en troverdig beskrivelse av systemer og systemgrensene. Vitenskaplig metodikk var til dels fraværende. Rapporten er derfor lett angripelig, og ikke helt å stole på.

METODEN VI FORESLÅR

Noen av den forrige ekspertgruppens medlemmer var imidlertid deltagere i en arbeidsgruppe i European Food Safety Authority (EFSA), som presenterte en rapport om emnet i mars 2009. Vi mener at metodikken med risikoanalyse som er brukt i dette arbeidet, er den mest farbare vei for å etablere en vitenskapelig holdbar status for de ulike metodene.

- Rapporten fra EFSA har imidlertid ikke god nok begrunnelse for inngangsdata til denne metodikken. Noen data er også beviselig feil.
- Vi mener derfor at det bør utarbeides EN RAPPORT FOR HVER av de nye slaktemetodene, som sammenligner metoden med de to referansemetodene som er beskrevet over, etter EFSA sin vitenskapelige metodikk for risikoanalyse. Slik analyse må gjøres både for dyrevelferd og kjøttkvalitet. Det er ikke nok å se på dyrevelferd alene.
 - o Inngangsdata må imidlertid begrunnes bedre, og på en etterprøvable måte.
 - o Mattilsynets kunnskapsstøtteinstitusjon må være med i panelet.
 - o Utstysleverandør må være med i panelet.
 - o Representant for oppdretterne må være med i panelet.

Vi har ikke noe i mot at rapporten som lages om slagbedøvelse blir sendt på høring til våre konkurrenter, og at kommentarene i denne høringen publiseres sammen med rapporten.

Det er også et moment av betydning at FoU institusjonene og utstysleverandørene på sett og vis er konkurrenter, som begge tilbyr tjenester til industrien. Det er visse tendenser til at rapporter der FoU institusjonene er representert alene, konkluderer med at det er behov for ytterligere forskning. Mandatet for panelene som skal vurdere metoder må være etablering av faktum og ikke definisjon av fremtidige forskningsoppgaver.

I forhold til behov for en analyse som går i bredden, når det gjelder alle metoder som kan være mulige, er EFSA en meget god kilde. Det er ingen vits i å repetere dere arbeid slik vi ser det. Hvis det er et par metoder som ikke er grundig nok behandlet, så kan man eventuelt gjøre en analyse av disse i parallell med dybdestudiene på de metodene som er mer modne.

HVA SÅ?

Det er en kun en politisk beslutning som kan avgjøre hvor mange nye metoder som må være kvalifiserte før CO2 forbudet skal tre i kraft. Vi ønsker at hver av de nye metodene skal undersøkes og publiseres i en egen rapport. Da kan Fiskeri og kystdepartementet fatte beslutning om når teknologien er god nok til at CO2 kan pensjoneres som bedøvelsesmiddel. Denne framgangsmåten setter dyrevelferden i sentrum, og er samtidig en industrivennlig metodikk.

Stranda Prolog og Seafood Innovations har brukt over 10 millioner kroner av egne midler på FoU på slaktemetoder, mobilisering og demobilisering av personell i de siste årene. Dette er mye for bedrifter i vår størrelse, og ikke noe vi kan fortsette med. Det er imidlertid ikke slik at vi på egen kjøll kunne dra ett løp med å fremskaffe nødvendig dokumentasjon for prosessen, selv ikke ved bruk av FoU-institusjonene. Hadde det vært slik, hadde vi nok gjort det. Prosessen rundt en slik kvalifisering må tvert i mot være initiert og drevet av de politiske beslutningstakere og eierne av pakkeriene. Dette for å sørge for at overblikket er representert i initiering og oppfølging. Bare da vil resultatene ha en betydelig verdi.

Etterspørselen har falt betydelig, etter at siste avgjørelse om utsettelse ble fattet. Vi kan derfor ikke opprettholde kapasiteten som ble bygd opp fram mot sommeren 2009. Vi har på sett og vis mistet tiltron til denne implementeringsprosessen. Av den grunn har vi heller ikke mer midler å bruke på dette. En eventuell kvalifisering håper vi derfor kan støttes mer eller mindre 100% av NFR eller Innovasjon Norge.

Det ville vært bra om de styrende organer finner en annen metodikk for å sette frister og følge opp implementering på denne gangen. En metodikk som igjen kan etablere tiltro blant eierne av pakkeriene og blant utstysleverandørene. Erfaringsmessig blir det ingen flere salg før man igjen begynner å nærme seg en eller annen tidsfrist. Vi mener derfor det hadde vært det beste om man setter et starttidspunkt på implementering, når teknologien er kvalifisert til Fiskeri og kystdepartementets tilfredshet. Merk at vi bruker termen start-tidspunkt.

Etter start-tidspunktet kan det være en glidende overgang til ny slaktemetodikk. Kanskje over 5 år. Det bør etter vår mening, heller ikke være noen uttalt siste frist for implementering. Det er mye bedre om man vedtar en produksjonsavgift på fisk som er slaktet etter utgått metode. Denne bør være liten i starten og øke på etter hvert. Da vil pakkeriene finne sitt optimale tidspunkt for å investere i ny metode. Likeså mener vi det er behov for en kvartalsvis rapportering om hvilken slaktemetode de ulike pakkeriene benytter. Da kan FKD ha oversikten over endringstempoet og eventuelt gjøre tiltak om det ikke går riktig vei.

Nødbremsen brukt to ganger nå. Vi håper det går an å unngå flere nødbremseprosesser. Dersom det innkalles til møte med næringen for å diskutere alternative strategier for vider framdrift i saken, så ber vi om å bli innkalt til dette eller disse møtene.

Med vennlig hilsen
Stranda Prolog AS

Jacob G. Hoseth
Teknisk sjef / Eier